

"Research article"**Doi: 10.71767/jinev.2024.1202450****Explaining the components of professional learning Communities based on a research synthesis approach¹**Samira Safari², Jahanghir Yari Haj Atalu^{3*}, Sadegh Maleki Avarsin⁴

(Received: 2025.04.05 - Accepted: 2025.07.29)

1-This article is taken from the dissertation of Samira Safari, a Ph.D. student in the field of educational management at Islamic Azad University, Tabriz branch.

2- Ph. D. student in Educational Management, Department of Educational Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

3-Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

*- Corresponding author: 5198641881@iau.ir

4-Professor, Department of Educational Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

Abstract

The present research aims to explain the components of professional learning communities. In terms of purpose, it is an applied research, and methodologically, it follows a qualitative approach based on research synthesis. The research population consisted of domestic and international sources published within the past 15 years. A purposive sampling method was employed based on predefined inclusion and exclusion criteria, resulting in the selection of 33 reputable scientific sources. The research process was carried out using the seven-step model proposed by Sandelowski and Barroso, and the data were analyzed through using qualitative content analysis using thematic coding. The findings indicated that the components of professional learning communities, consists of 5 overall elements, including: Participation and collective cooperation (including 4 subthemes), collective guidance (including 3 subthemes), collective support (including 4 subthemes), deep and continuous participatory Learning (including 2 subthemes), and collective empowerment (including 5 subthemes).

Keywords: professional learning, learning communities, teaching communities professional, research synthesis, professional Development

تبیین مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای براساس رویکرد سنتز پژوهی^۱سمیرا صفری^۲، جهانگیر یاری حاج عطالو^{۳*}، صادق ملکی آوارسین^۴

(دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۱۶ - پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۰۷)

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف تبیین مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای انجام شده است. از نظر هدف، پژوهشی کاربردی و از نظر روش، مطالعه‌ای کیفی با رویکرد سنتزپژوهی بشمار می‌رود. جامعه پژوهش شامل منابع علمی داخلی و خارجی منتشر شده در ۱۵ سال گذشته بود. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و براساس معیارهای مشخص ورود و خروج انجام شد و در نهایت، ۳۳ منبع علمی معتبر انتخاب گردید. فرایند اجرای پژوهش با استفاده از مراحل هفت‌گانه‌ی سندلوسکی و بارسو انجام شد و داده‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و از طریق کدگذاری مضامین تحلیل شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای متشکل از ۵ مؤلفه کلی شامل: مشارکت‌پذیری و همکاری جمعی (شامل ۴ مضمون فرعی)، هدایتگری جمعی (شامل ۳ مضمون فرعی)، حمایت‌گری جمعی (شامل ۴ مضمون فرعی)، یادگیری مشارکتی عمیق و مستمر (شامل ۲ مضمون فرعی) و توانمندسازی جمعی (شامل ۵ مضمون فرعی) می‌باشد.

واژگان کلیدی: یادگیری حرفه‌ای، اجتماعات یادگیری، اجتماعات یادگیری حرفه‌ای، سنتزپژوهی، توسعه حرفه‌ای

۱- این مقاله مستخرج از رساله سمیرا صفری دانشجوی دکترای تخصصی رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز می‌باشد.

۲- دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

۳- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

* نویسنده مسئول: 5198641881@iaui.ac.ir

۴- استاد گروه علوم تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. s.maleki@iaui.ac.ir

مقدمه

سازمان‌های آموزشی نقش مهمی در توسعه جامعه ایفا می‌کنند سازمان‌های آموزشی به عنوان نهادهایی هستند که افراد را از سطح ابتدایی تا سطح پیشرفته‌تر تخصصی و مهارتی آموزش داده و هدایت می‌کنند و تأثیرات گسترده‌ای در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی دارند. امروزه آموزش به عنوان یک عامل اساسی برای موفقیت فرد و جامعه به یک ضرورت تبدیل شده است و تحولات سریع جهانی آن را به امری پیچیده‌تر از قبل تبدیل کرده است این تحولات، ضرورت تغییرات قابل توجه در روش‌های آموزشی و همچنین در زمینه توسعه حرفه‌ای مدرس و ارتقای مهارت‌های آنها را برجسته کرده است. زیرا عملکرد مدرس تأثیرگذارترین عامل در تعیین پیشرفت یادگیری فراگیران است و شامل به کارگیری دانش و مهارت برای ایجاد محیطی مناسب جهت آموزش می‌شود لذا توسعه حرفه‌ای به عنوان یک اولویت مطرح است و روش‌های مختلفی برای تحقق آن وجود دارد. به طور سنتی، توسعه حرفه‌ای افراد شامل تلاش‌های کوتاه مدت است مانند سخنرانی‌ها، که در آن از دانش ارائه شده توسط منابع خارجی استفاده می‌کنند که این روش تأثیر مورد انتظار را بر تدریس نداشته است (هاروی و نیلسون^۱، ۲۰۲۲). و در اعمال تغییرات در شیوه‌های تدریس، با چالش‌هایی مواجه کرده است که منجر به کاهش کارایی می‌گردد و نیز کیفیت آموزش را که فراگیران دریافت می‌کنند کاهش می‌یابد آموزش‌های باکیفیت و همه‌جانبه می‌توانند فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر را گسترش دهند و زمینه‌ساز توسعه پایدار شوند آموزش با کیفیت یک عامل مهم در توسعه پایدار است (اسکرینیک^۲، ۲۰۲۴). توسعه حرفه‌ای باید بر پایه همکاری باشد (هاروی و نیلسون، ۲۰۲۲). و در آن یادگیری فردی و مشارکتی تشویق می‌شود زیرا هر دو سطح یادگیری به یادگیری افراد کمک خواهد کرد (گلتا و راجو^۳، ۲۰۲۳). یکی از رویکردها جهت توسعه حرفه‌ای، اجتماعات یادگیری حرفه‌ای (PLC)^۴ می‌باشد اجتماعات یادگیری حرفه‌ای بر یادگیری گروهی تأکید دارد. اجتماع یادگیری حرفه‌ای یک فرایند یادگیری گسترده یا متوسط برای تقویت همکاری در بین وظایف مربوط به شغل در محیط کاری است و تأثیر قابل توجهی در بهبود عملکرد منابع انسانی دارد اجتماع یادگیری می‌تواند دامنه محدودی از افراد درون یک گروه کوچک در مؤسسه آموزشی تا اجتماع یادگیری جهانی را شامل شود (رفاعی و همکاران، ۲۰۲۰). در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای تمرکز بر یادگیری حرفه‌ای، تعهد و مشارکت همه اعضا است که با همکاری یکدیگر می‌توانند یادگیری را افزایش داده و به توسعه حرفه‌ای و رشد سازمان کمک کنند و می‌توانند مسئولیت یادگیری جمعی و رشد تمامی فراگیران را برعهده بگیرند (آنتینلووما و همکاران^۵، ۲۰۲۲). و یک تیم متشکل از افرادی است که به طور مشترک و جمعی برای

1- Harvey & Nilsson

2- Skrbinjek et al

3- Gelta & Raju

4- Professional Learning Communities

5- Antinluoma et al

بهبود یادگیری فراگیران فعالیت می‌کنند و با اشتراک‌گذاری و ارزیابی انتقادی عملکردها منجر به بهبود مداوم و افزایش اثربخشی میشوند (هاروی و نیلسون، ۲۰۲۲). در حوزه‌ی آموزش به‌عنوان یکی از روش‌های مؤثر برای ارتقای همکاری و توسعه حرفه‌ای شناخته می‌شود اعضای این گروه‌ها به‌طور مستمر و مشارکتی عملکرد آموزشی خود و نتایج یادگیری فراگیران را ارزیابی کرده و از این طریق به فرایند یادگیری و رشد خود ادامه می‌دهند در این فرایند افراد از طریق به اشتراک‌گذاری بینش‌ها و تجربیات مشترک تلاش می‌کنند تا درک عمیق‌تری از مسائل پیدا کنند و از این طریق، یادگیری تیمی را از طریق مذاکره و گفت‌وگو ارتقاء دهند بدین‌صورت یادگیری مشترک در بستر یک تیم توانمند باعث توسعه حرفه‌ای و بهبود عملکرد کلی می‌شود (چوان و تینگ^۱، ۲۰۲۱). همانطور که نشان می‌دهد پژوهش‌ها اتفاق نظر دارند که PLC نقش بسیار مؤثری در بهبود کیفیت آموزش و اصلاح دارد بطورکلی PLC به‌عنوان یکی از مؤثرترین رویکردها، جهت ارتقای رشد حرفه‌ای می‌باشد و در بسیاری از کشورها برای تسهیل اجرای برنامه‌های درسی و نیز جهت ارتقای توسعه حرفه‌ای مدرسان تلاش‌های زیادی برای ایجاد PLC صورت گرفته است (هو و همکاران^۲، ۲۰۲۲). مسئله مهمی که سازمانهای آموزشی با آن مواجه هستند نحوه ایجاد و توسعه اجتماعات یادگیری حرفه‌ای است یادگیری حرفه‌ای و بروزرسانی دانش افراد در حوزه‌های مختلف اهمیت بسیار زیادی دارد مدرسان در سازمان‌های آموزشی به عنوان منابع اصلی در فرایند یادگیری حرفه‌ای نقش مهمی در آموزش و پژوهش ایفا می‌کنند و به فراگیران کمک می‌کنند تا مهارت‌ها و دانش مورد نیاز را کسب کنند. با وجود اینکه تحقیقات زیادی در خصوص اجتماعات یادگیری حرفه‌ای انجام شده است اما به دلیل پراکندگی مطالعات در این حوزه، استفاده از روش سنتزپژوهی به‌عنوان یک رویکرد علمی می‌تواند به یکپارچه‌سازی پژوهش‌های موجود کمک کند و از سوی دیگر، اجتماعات یادگیری حرفه‌ای در آموزش در زمینه‌های پیچیده و پویا عمل می‌کند و برای کسب اطلاعات بیشتر و توسعه‌ی این اجتماعات به تحقیقات بیشتری نیاز است. با توجه به ضرورت و اهمیت این مسئله، پژوهشگران درصدد انجام پژوهشی با هدف تبیین مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای براساس رویکرد سنتزپژوهی برآمدند تا یافته‌های بدست آمده بتواند در ایجاد و پایداری اجتماعات یادگیری حرفه‌ای مؤثر واقع گردد سوال پژوهش این است: اجتماعات یادگیری حرفه‌ای از چه مؤلفه‌ها و مفاهیم فرعی تشکیل شده است؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش: قبل از بررسی مفهوم اجتماعات یادگیری حرفه‌ای بایستی عنوان کرد که در حوزه یادگیری و نظریات مرتبط با آن، یکی از مفاهیم کلیدی، مفهوم یادگیری حرفه‌ای است یادگیری حرفه‌ای به منزله‌ی نیاز افراد حرفه‌ای به یادگیری بیشتر ضمن کار و پیشرفت در حرفه‌شان تعریف می‌شود به گفته یاورسکی، یادگیری حرفه‌ای فرایندی دو طرفه، تعاملی و مشارکتی است که در آن هیچ

1- Chuan & Ting

2- Hu et al

پایداری وجود ندارد و این یادگیری به این سبب حرفه‌ای است که مستقیماً با افراد حرفه‌ای در ارتباط است و از آن به دست می‌آید (یوسفی و همکاران، ۲۰۱۷). و به فعالیت‌های اشاره دارد که با هدف بهبود عملکرد و تأثیر آن بر یادگیری فراگیران انجام می‌شود در سطح بین‌المللی سیاست‌های دولتی و اقدامات اعتباربخشی یادگیری حرفه‌ای به‌عنوان فعالیت‌های جدایی‌ناپذیر برای تضمین کیفیت بالای آموزش و یادگیری شناخته می‌شود تا اطمینان حاصل شود دانشگاهیان که مسئولیت اصلی آموزش و حمایت از یادگیری را بر عهده دارند بطور مناسب برای ایفای نقش خود آماده باشند (سینایاح و همکاران^۱، ۲۰۲۴). تیمپرلی، یادگیری حرفه‌ای را به عنوان یک فرایند درونی میدانند که از طریق آن دانش ایجاد و پردازش می‌شود این اصطلاح به معنای یک فرایند درونی مستمر است که دانش و مهارت را افزایش می‌دهد مفروضات را به چالش کشیده معنای جدیدی را ایجاد می‌کند یادگیری از طریق مشاهده و تفکر در فعالیت‌های یادگیری اکتشافی و تحقیق محور، با مشارکت فعال و حمایت همکاران، گفتگوی حرفه‌ای و نیز تنظیم اهداف برای فراگیران حاصل می‌شود که همه این موارد اقدامات فردی هستند که نیاز به مشارکت دارند یادگیری حرفه‌ای مستلزم تعهد و مشارکت فعال در فرایندهای آموزش و توسعه حرفه‌ای است (بریجمن^۲، ۲۰۱۷). تعریفی جهانی برای اجتماع یادگیری حرفه‌ای وجود ندارد اما در دهه‌ی گذشته افزایش علاقه به plc منجر به ارائه تعاریف مختلفی از آن شده است. طبق تعریف دفور، اصطلاح اجتماع یادگیری حرفه‌ای اغلب برای توصیف هر نوع اتحاد قابل تصویری از افراد با علایق مشترک درحوزه‌ی آموزش استفاده می‌شود وی تأکید کرده است که در ایجاد یک plc معتبر تمرکز باید بر یادگیری باشد همکاری و مسئولیت‌پذیری از عوامل کلیدی موفقیت اجتماع یادگیری حرفه‌ای است (لایدن^۳، ۲۰۲۲). در تعریف دیگری آمده است که اجتماعات یادگیری حرفه‌ای اقداماتی در محیط شغلی است که دربرگیرنده‌ی فعالیت‌های آموزشی فعال و کارآمد می‌شود به عبارت دیگر، اجتماعات یادگیری حرفه‌ای فرآیندی است که بر همکاری‌های گروهی در سازمان تأکید دارد (عثمان و همکاران^۴، ۲۰۲۰). و هورد^۵ (۱۹۹۷) جامعه یادگیری حرفه‌ای را به‌عنوان جامعه‌ای برای تحقیق و بهبود دائمی تعریف کرده است. لوئیس و مارکس^۶ (۱۹۹۸)، یک جامعه حرفه‌ای را به‌عنوان یک ساختار سازمانی با فرهنگی فکری‌گرا دانستند. اجماع بین‌المللی گسترده‌ای وجود دارد که نشان می‌دهد گروهی از افراد بطور مداوم، تأملی و به شیوه‌ای مشارکتی و فراگیر، اقدام به یادگیری و بازبینی انتقادی روشهای آموزشی خود می‌کنند و هدف از چنین اقداماتی افزایش اثربخشی جمعی آنها به عنوان حرفه‌ای است (ماهیموانگ^۷، ۲۰۱۸). در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای افراد گرد هم می‌آیند تا با بررسی سؤالات و

1- Sinnayah et al

2- Bridgman

3- Layden

4- Othman et al

5- Horde

6- Louis & Marks

7- Mahimuang

مشکلات، علایق، اشتراک‌گذاری تجربیات، فرایند یادگیری را تسهیل کنند در مواجهه با چالش‌ها با هم تعامل و تأمل می‌کنند و بینش‌ها و راهبردهایی را که بر بهبود یادگیری و تدریس متمرکز است به اشتراک می‌گذارند انتظار می‌رود که اعضا بتوانند در یک محیط امن، بدون ترس از قضاوت یا ارزیابی، تجربیات خود را آزادانه به اشتراک بگذارند (سینایاح و همکاران، ۲۰۲۴). در چهارچوب PLC اصل یادگیری مداوم است و ضروری است که اعضا دیدگاه‌های خود را به اشتراک بگذارند و دنبال یادگیری باشند (حبی قراتپه و همکاران، ۲۰۲۳). PLC با ساختاری مشارکتی نقش مهمی در ارتقای تعامل و اثربخشی فرایند آموزشی ایفا می‌کند. در تعریفی دیگر آمده است گروهی از افراد با هدف بهبود کیفیت یادگیری فراگیران گرد هم می‌آیند و از تکنیک‌ها و رویکردهای متنوع بهره می‌گیرند تا به بهبود یادگیری فراگیران کمک کرده و به اهداف آموزشی گوناگون دست یابند. این اجتماعات فضایی برای مشارکت افراد منزوی فراهم می‌کند تا بتوانند در تعاملاتی معنادار با همکاران خود شرکت کنند تعاملاتی که زمینه ساز گسترش مهارت‌های حرفه‌ای و تقویت روابط کاری می‌شود چنین فضاهایی فرصتی فراهم می‌کند تا مدرسان در جهت ارتقای عملکرد تحصیلی فراگیران به صورت مشارکتی و هدفمند عمل کنند در این اجتماعات ساختار مبتنی بر مشارکت گروهی نقش کلیدی دارد به این معنا که نتیجه کار جمعی اغلب اثربخش‌تر و ارزشمندتر از تلاش‌های انفرادی در دستیابی به اهداف آموزشی است (بدفورد، ۲۰۱۷). پژوهشگران رهبری حمایتی و مشارکتی، چشم‌انداز و ارزش‌های مشترک، یادگیری جمعی و کاربست آن، شرایط حمایتی و اقدامات شخصی به اشتراک گذاشته شده را از ویژگی‌های اصلی اجتماع یادگیری حرفه‌ای می‌دانند این ویژگی‌ها زمانی پدیدار میشوند که گروهی از مربیان بصورت همکارانه و انتقادی، تجربیات و شیوه‌های تدریس خود را با هدف افزایش دانش، حمایت از نوآوری و ارتقای اثربخشی به اشتراک می‌گذارند (عثمان و همکاران، ۲۰۲۰). توسعه اجتماعات یادگیری حرفه‌ای شامل ایجاد چشم‌انداز مشترک، گسترش ظرفیت سازمانی، ظرفیت شخصی و ظرفیت بین فردی در سازمان‌ها است (شان^۱، ۲۰۲۳). پژوهشهای مختلف در زمینه اجتماعات یادگیری حرفه‌ای به جنبه‌های متعددی از این موضوع پرداخته‌اند به‌عنوان مثال، مطالعه‌ی مونی^۲ (۲۰۱۸) که به بررسی جوامع یادگیری حرفه‌ای اضطرابی در آموزش عالی: ادغام توسعه دانشکده، نوآوری آموزشی و تحول سازمانی در یک کالج کانادایی پرداختند. نتایج نشان داد زمانی که اعضای دانشگاه برای تحقیق علمی، مسائل تخصصی یا حوزه‌های کارشناسی مشترک در کنار هم بصورت یک گروه قرار می‌گیرند کیفیت یادگیری هم‌تا به هم‌تای حرفه‌ای که در بین آنها ایجاد میشود تأثیرات عمیق و پایداری بر شیوه‌های حرفه‌ای فردی خواهد داشت. گینگارد و شبرد^۳ (۲۰۲۳) به بررسی جوامع یادگیری حرفه‌ای به‌عنوان یک استراتژی برای افزایش تنوع، برابری، ظرفیت در آموزش عالی آنلاین پرداختند نتایج نشان داد که جهت

1- Shan

2- Mooney

3- Guingard & Shepard

دستیابی واقعی به تنوع، برابری و ظرفیت، مستلزم یک رویکرد چند وجهی است. یک استراتژی کم هزینه، استفاده از انجمن‌های یادگیری حرفه‌ای تحت رهبری اعضای هیئت‌علمی است که هدف آن تغییر تدریجی شیوه‌های تدریس از طریق استمرار این انجمن‌ها است. عثمان و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی اجتماعات یادگیری حرفه‌ای به عنوان رویکردی در یادگیری زبان در دانشگاه عمومی مالزی پرداختند. نتایج نشان داد بین درک مطلب (شامل تسهیم دانش، چشم‌انداز، ارزش‌ها)، ایجاد آمادگی (ساختار، رهبری) و بکارگیری استراتژی‌های اثربخش (شامل همکاری، مشارکت جمعی) با فرآیند یادگیری زبان دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در واقع می‌توان گفت، که رویکرد اجتماعات یادگیری حرفه‌ای در سه بعد ادراک با زیرمجموعه‌های: تسهیم دانش، چشم‌انداز، ارزش‌ها؛ بعد آمادگی با زیرمجموعه‌های: ساختار، رهبری؛ بعد استراتژی‌های اثربخش با زیرمجموعه‌های: همکاری، مشارکت جمعی از طریق ایجاد رویکردی نوین در امر آموزش فرآیند یادگیری را برای اساتید و دانشجویان بهبود می‌بخشد. گومیلیون و همکاران^۱ (۲۰۲۰) به بررسی یادگیری نحوه‌ی تدریس در اجتماعات یادگیری دانشکده پرداختند. نتایج نشان داد که الگوی اجتماعات یادگیری باعث ارتقای سطح آموزش، کاهش هزینه‌های آموزش و ارائه بازخورد شده است. مشارکت در PLC نتایج مثبت زیادی داشته است و صرف نظر از فرایندها و ساختارها، گروهی از اعضای هیئت‌علمی هستند که به‌طور منظم و مستمر گردهم می‌آیند تا نحوه تدریس خود را بهبود بخشند. بدفورد روسو^۲ (۲۰۱۷) به بررسی تأثیر مشارکت در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای مدل والدن جونتو، بر ادراک اعضای هیئت‌علمی از روابط دانشگاهی و عملکرد آنها در کلاس درس پرداختند. نتایج نشان داد که این مدل می‌تواند به‌عنوان ابزاری جهت تقویت نیازهای شرکت‌کنندگان برای تعلق از طریق همکاری و اشتراک‌گذاری کمک کند و نیز ممکن است به عنوان یک فعالیت توسعه حرفه‌ای مناسب در تسهیل انتقال دانش به عمل در برخی از نقش‌های هیئت‌علمی مؤثر واقع گردد. رفاعی و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان پرداختند. نتایج نشان داد ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای دارای سه شاخص اصلی فردی شامل مضامین: آگاهی و توسعه حرفه‌ای، توجه به آموزش و یادگیری، مهارت‌های حل مسئله، انگیزش و استفاده از فناوریهای نوین، مضامین گروهی شامل: اهداف و چشم‌انداز مشترک، یادگیری مشارکتی، پژوهش‌محور بودن گروه، گفتگوی انعکاسی، همکاری و مشارکت و مضامین سازمانی شامل: دوره‌های آموزشی، فرهنگ حمایتگر، رهبری مشارکتی، تمرکززدایی، نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری، حمایت سازمانی می‌باشد. رضاپور مسگریان و عنایتی (۲۰۲۱) به بررسی رابطه اجتماع یادگیرنده حرفه‌ای با نوآوری سازمانی جهت ارائه مدل در دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران شامل ۱۱ بُعد «تفکر سیستمی، رهبری و مدیریت، یادگیری جمعی، فرهنگ سازمان، ارزش‌های مشترک، مدیریت دانش،

1- Gomillion et al

2- Bedford Rossow

منابع انسانی، سیستم‌های حمایتی، توانمندسازی، ساختار سازمان و آینده‌نگری» می‌باشد و در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه جامعه یادگیرنده حرفه‌ای با نوآوری سازمانی معنی دار شده است، لذا بین جامعه یادگیرنده حرفه‌ای با نوآوری سازمانی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رابطه جامعه یادگیرنده حرفه‌ای با نوآوری سازمانی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی شهر تهران مثبت و معنادار می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر روش، یک مطالعه کیفی با رویکرد سنتز پژوهی است جامعه پژوهش شامل منابع علمی داخلی و خارجی منتشر شده در ۱۵ سال اخیر بود. نمونه‌گیری بصورت هدفمند و براساس معیارهای مشخص ورود و خروج انجام شد و در نهایت، ۳۳ منبع علمی معتبر انتخاب گردید. تحلیل داده‌ها به روش تحلیل محتوای کیفی و با استفاده از کدگذاری مضامین (پایه، فرعی، اصلی) صورت گرفت. فرایند اجرای پژوهش با استفاده از مراحل هفتگانه سندلوسکی و بارسو انجام شد مراحل اجرا بدین صورت بود که در گام اول، هدف پژوهش تعیین شد در این مطالعه هدف تبیین مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای بود. گام دوم، جستجوی نظام‌مند متون است به‌منظور گردآوری مطالعات مرتبط با موضوع، جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی همچون: Taylor & Francis Online, Springer, Pub Med, Web of Science, Scopus, Elsevier, Science Direct, Eric, Open Access Library, Google scholar, Sage journal و داخلی همچون: پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، مگ ایران، ایرانداک، نورمگز و با کلیدواژه‌های فارسی و لاتین مرتبط با هریک از مفاهیم اجتماع یادگیری، یادگیری سازمانی، یادگیری حرفه‌ای، اجتماع یادگیری حرفه‌ای، تسهیم دانش انجام شد. جستجو در بازه‌ی زمانی ۱۵ سال اخیر (۲۰۲۵-۲۰۱۰ میلادی و ۱۳۸۹-۱۴۰۳ هجری شمسی)، صورت گرفت و در مجموع ۲۹۳ منبع اولیه شناسایی شد.

در گام سوم، به‌منظور بررسی و انتخاب منابع مناسب از میان مطالعات شناسایی شده معیارهایی برای پذیرش و رد مقالات در نظر گرفته شد. مطالعات واجد شرایط پذیرش شامل آن دسته از مقالاتی بودند که با موضوع پژوهش ارتباط داشتند، در پایگاه‌های اطلاعاتی مشخص شده منتشر شده بودند، در بازه‌ی زمانی تعیین شده قرار داشتند، همچنین بخش‌های مختلف مقالات از نظر محتوایی مورد ارزیابی قرار گرفت. در مقابل مطالعاتی که حذف شدن شامل مقالاتی بودند که با موضوع ارتباط نداشتند، یا اگرچه مرتبط بودند اما چکیده یا محتوای آنها فاقد ارتباط مفهومی با موضوع مورد بررسی بود، همچنین مقالاتی که مرتبط با سازمان آموزشی نبودند نیز از تحلیل حذف شدند. در این مرحله از میان ۲۹۳ منبع اولیه، پس از بررسی عنوان‌ها، ۱۸۷ مورد بدلیل عدم ارتباط موضوعی کنار گذاشته شد. و ۱۰۶ منبع برای مطالعه چکیده‌ها باقی ماند. سپس با ارزیابی چکیده‌ها، ۴۹ منبع دیگر حذف و ۵۷ منبع برای تحلیل محتوایی انتخاب شد. در

مرحله نهایی پس از بررسی دقیق محتوای متون، ۲۴ منبع به دلیل نداشتن محتوای مناسب کنار گذاشته شد و در نهایت ۳۳ منبع برای تحلیل کیفی مورد استفاده قرار گرفت. فرایند انتخاب، توسط استاد راهنما و سایر متخصصان بارها مورد بررسی و اصلاح مجدد قرار گرفت. شایان ذکر است گام‌های بعدی پژوهش در بخش یافته‌ها شرح داده شده‌اند.

یافته‌های پژوهش

درگام چهارم، اطلاعات مرجع شامل عنوان مقاله، نام نویسندگان و سال انتشار بیان شده است (جدول ۱). درگام پنجم، ابتدا برای داده‌های استخراج شده از منابع نهایی کدهای مفهومی تعریف شد (جدول ۲).

جدول (۱) مقالات بررسی شده در حوزه‌ی اجتماعات یادگیری حرفه‌ای

Table No1
Reviewed Articles in the Field of Professional Learning Communities

نویسنده/ سال Author/year	کد سند علمی Scientific Document Code	نویسنده/ سال Author/year	کد سند علمی Scientific Document Code
Tinnell et al, 2019	18	Luyten & Bazo, 2019	1
Turner et al, 2017	19	Zheng, 2018	2
Qiufang & zhang, 2020	20	Refaei et al, 2020	3
Carter, 2017	21	Mirahmadi et al, 2019	4
Brodie, 2014	22	Roussel et al, 2020	5
Vangrieken et al, 2017	23	Hernandez et al, 2022	6
Mohamad Darini& Namdar,2015	24	Steyn, 2017	7
Armoun et al, 2019	25	Guignard & Shepard,2023	8
Pahlevan Sadegh et al, 2015	26	Amuzadeh et al, 2023	9
Cheng & Zhao, 2023	27	Mooney, 2018	10
Shirani, 2019	28	Shafiq et al, 2018	11
Fattahiyan et al, 2022	29	Mohd Tahir et al ,2013	12
Gelta and Raju, 2023	30	& Al-hendawi, 2015 Ismail	13
Chedid et al, 2019	31	Boom-Muilenburg et al, 2021	14
Bedford and Rossow, 2017	32	Vanblaere & Devos, 2018	15
Sinnayah et al, 2024	33	Rostami et al, 2021	16
		Antinluoma et al, 2021	17

جدول ۲. نمونه‌ای از شناسایی مضامین پایه یا کدهای اولیه از مقالات بررسی شده

Table No 2

An Example of Identifying Basic Themes or Initial Codes from Reviewed Articles

مضامین استخراج شده Extracted Themes	نویسنده / سال Author/year	عنوان Title	کد سند علمی Scientific Document Code
مشارکت فعال Active Participation	Roussel et al, 2020	تجربه اعضای هیئت علمی جامعه یادگیری: چگونه روابط طولی با فراگیران معنای کار را افزایش می‌دهد The learning community faculty experience: how longitudinal relationships with learners enhance work meaning	5
ارتباطات جمعی مؤثر Effective Mass Communication			
خودکارآمدی جمعی Collective Efficacy			
ارتباط متقابل Mutual Communication			
اتحاد جمعی Collective Unity			
ارتباطات جمعی Mass Communication	Hernandez et al, 2022	پیاده سازی جوامع یادگیری در دانشکده پزشکی و علوم بهداشتی دانشگاه خلیفه، ابوظبی، امارات متحده عربی Implementation of Learning Communities at Khalifa University College of Medicine and Health Sciences, Abu Dhabi, United Arab Emirates. Advances in Medical Education and Practice	6
ایجاد احساس تعلق Fostering a Sense of Belonging			
تقویت یادگیری Enhancing Learning			
تقویت همکاری جمعی Strengthening Collective Collaboration			
مشارکت دادن افراد جهت مؤثرتر واقع شدن Engaging individuals for effective outcome			
فرهنگ حمایتگر Supportive Culture			
مشاوره متقابل Reciprocal Counseling	& Al-hendawi, 2015 Ismail	جوامع یادگیری حرفه‌ای در آموزش عالی: مورد دانشگاه سلطان قابوس، عمان Professional Learning Communities in Higher Education: The Case of Sultan Qaboos. International	13
ارزش هاو چشم انداز مشترک Shared Values and Vision			
شرایط حمایتی/ساختارها Supportive Conditions/Structures			
شرایط حمایتی/روابط Supportive Conditions/Relationships			
توسعه یادگیری جمعی Collective Learning Development			
رهبری حمایتی Supportive Leadership	Gelta and Raju, 2023	فعالیت‌های یادگیری حرفه‌ای در مؤسسه آموزش عالی از اتیوپی Professional learning activities in the higher education institution of Ethiopia	30
انگیزه های یادگیری Learning Motivations			
مشارکت افراد در تجربیات یادگیری جمعی Individuals Participation in Learning Experiences			
جستجوی جمعی Collective Inquiry			

Collective Activities for Learning Development	فعالیت‌های جمعی در راستای توسعه یادگیری			
Opportunities for Deepening Knowledge	فرصت‌هایی بر تعمیق دانش			
Reflective Practice	تمرین تأملی			
Collective Discourse	بحث و گفتگوی جمعی			
Learning Circles	حلقه‌های یادگیری	Sinnayah et al, 2024	مروری بر ادبیات: یادگیری حرفه‌ای مشارکتی برای دانشگاهیان در آموزش عالی Reviewing the literature: Collaborative professional learning for academics in higher education. Innovations in Education and Teaching International,	33
Peer-Assisted Learning	آموزش به کمک همتایان			
Collective Participation	مشارکت جمعی			
Non-Judgmental Correspondence and Supportive Correspondence	مکاتبات بدون قضاوت و حمایت کننده			
Professional Questioning and Exploration	پرسشگری و جستجوگری حرفه‌ای			
Learning for Learners	یادگیری برای فراگیران			
Peer Observation	مشاهده همتا			
Exploration of Perspectives	کاوش در چشم اندازها			

سپس کدهای مشابه در کنار هم قرار گرفتند و در قالب مضامین فرعی دسته‌بندی شدند در نهایت، این مضامین در قالب مقوله‌های اصلی سازماندهی شدند بدین صورت که فرآیند تعیین مضامین در سه سطح مضامین پایه، فرعی و اصلی انجام شد (جدول ۳).

درگام ششم، به‌منظور اطمینان از دقت تحلیل‌ها و افزایش اعتبار یافته‌ها، فرایند کدگذاری و دسته‌بندی مضامین بارها توسط استاد راهنما و سایر خبرگان مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفت این بازبینی‌ها با هدف ارتقای کیفیت تحلیل انجام شد.

جدول ۳. مؤلفه‌های شناسایی شده‌ی اجتماعات یادگیری حرفه‌ای

Table No 3

Identified components of Professional Learning Communities

مضامین اصلی (مؤلفه‌های استخراج شده) Main Themes (Extracted Components)	مضامین فرعی Sub Themes	مضامین پایه (کد منبع) Basic Themes (Source Code)
---	---------------------------	---

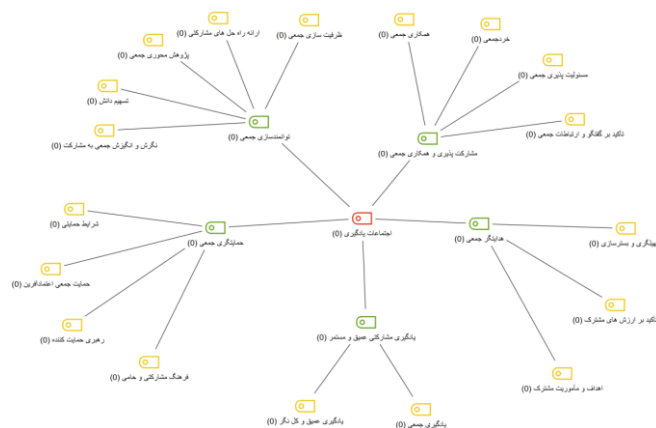
مشاوره و همکاری (۱)، فعالیت مشارکتی (۲)، (۲۳)، همکاری و مشارکت (۳)، (۲۷)، ترویج همکاری (۷)، تقویت روحیه جمعی (۱۴)، تقویت همکاری (۱۷)، (۹)، مشارکت و تعامل (۱۲)، همکاری و همفکری (۱۲)، آموزش مهارت های مورد نیاز برای همکاری مؤثر (۱۵)، باور به مشارکت دهی کلیه ذینفعان (۱۴)، مشارکت و همکاری اساتید (۸)، مشارکت در مسائل یادگیری (۱۱)، مشارکت و حمایت (۱۰)، مشکلات را باهم حل کنند (۲۱)، مشارکت برای بهبود آموزش، هم افزایی (۲۲)، مشارکت فعال (۵)، تقویت همکاری جمعی (۶)، همکاری مدرسان (۱۸)، همکاری های بین استادی و بین رشته ای (۲۴)، مشارکت و همکاری با تمرکز بر تدریس و یادگیری (۲۶)، مشارکت جمعی (۳۳)، (۳۳)، رفتار مشارکتی (۳۱)، بازبینی مشارکتی (۲۰)	همکاری جمعی Collective Collaboration	
توافق و تصمیم گیری جمعی (۱)، نظارت مشترک (۱)، تأکید بر خرد جمعی (۱۲)، تشکیل نشست های دوره ای، تقویت همدلی (۱۴)، ساختار شکنی فعال دانش از طریق تأمل جمعی (۲۳)، ادغام روش های توسعه آموزشی توسط مدرسان (۱۰)، مشاوره متقابل (۶)، دوری از تک روی و انزوای تحقیقاتی (۲۴)	خرد جمعی Collective intelligence	مؤلفه ی مشارکت پذیری و همکاری جمعی Participation and collective cooperation
مسئولیت پذیری جمعی (۱۳)، (۱۸)، به اشتراک گذاری مسئولیت برای یادگیری تمامی فراگیران (۲)، باور به توزیع مسئولیت ها، عدم اتکا به قدرت سلسله مراتبی (۱۴)، استقلال دادن (۷)، باور به تعهد و مسئولیت مشترک (۱۵)، توجه به مسئولیت پذیری مشترک (۲۱)، مسئولیت پذیری جمعی برای یادگیری (۲۶)، کنترل رفتاری درک شده (۲۸)، دوری از منفعت طلبی شخصی (۲۴)	مسئولیت پذیری جمعی Collective responsibility	
تأکید بر گفت وگوهای عمیق، تشویق به ابراز اختلافات (۱۵)، بحث جمعی در خصوص شیوه های برنامه ریزی آموزشی (۱۷)، گفتگو در میان کارکنان (۷)، گفتگوی انعکاسی (۳)، توسعه مهارت های ارتباطی (۱۵)، تعامل پرشور (۱۰)، تقویت گفتگوهای حرفه ای، تمرین و گفتگوی تعاملی (۲۳)، بحث و تبادل نظر جمعی (۲۷)، ارتباطات جمعی مؤثر (۵)، ارتباطات جمعی (۶)، بحث و گفتگو در خصوص مسائل تدریس (۱۸)، گفتگوی جمعی (۲۰)، بحث و گفتگوی جمعی (۳۰)، ارتباط متقابل (۵)	تأکید بر گفتگو و ارتباطات جمعی Emphasis on dialogue and collective communication	
اهداف و چشم انداز مشترک (۳)، (۸)، (۲۰)، چشم انداز و هدف مشترک (۲۷)، ارزش ها و چشم انداز مشترک (۱۳)، اهداف و چشم اندازها (۲۰)، آرمان های مشترک (۲۴)، کاوش در چشم اندازها (۳۳)	اهداف و مأموریت مشترک Shared goals and mission	مؤلفه هدایتگری جمعی Component of Collective Leadership

ارزش‌ها و هنجارهای مشترک (۱۳)، همسویی ارزش‌ها (۸)، ارزش‌ها و بینش تسهیم شده (۲۶)	تأکید بر ارزش‌های مشترک Emphasis on shared valued	
ایجاد سیستم برای یادگیری (۷)، محیط‌های انعطاف‌پذیر، محیط‌های کاری مشارکتی (۲۲)، ساختار سازمانی (۹)، مشارکت دادن افراد جهت مؤثرتر واقع شدن (۶)، سیستم‌های سازمانی تسهیل‌کننده و انعطاف‌پذیر (۱۰)، زیرساخت‌های فنی مشارکت (۲۵)، ساختار مشارکت (۲۶)، مشارکت افراد در تجربیات یادگیری جمعی (۳۰)، مکانیزم مشارکت (۲۰)	تسهیل‌گری و بسترسازی مشارکت Facilitation and enabling participation	
بکارگیری رهبری تحول‌آفرین (۱)، فرهنگ حمایتگر (۳)، (۶)، فرهنگ سازمانی (۹)، فرهنگ مشارکت تیمی (۲۴)، فرهنگ مشارکتی (۱۴)، (۲۵)، (۲۶)، (۲۹)، فرهنگ حمایتی (۳۱)	فرهنگ مشارکتی و حامی Collaborative and supportive culture	
رهبری مشارکتی (۳)، رهبری حمایتی (۴)، (۸)، (۱۳)، (۲۰)، (۲۵)، (۳۲)، تسهیل همکاری توسط رهبر (۸)، سبک رهبری حمایتی (۱۲)، حمایت از حرفه‌ای شدن اساتید (۱۰)، رهبری آموزشی (۹)، آگاهی از نقاط ضعف و قوت همکاران (۲۷)، رهبری تحولی (۲۶).	رهبری حمایت‌کننده Supportive leadership	
حمایت از هم (۱۹)، روابط بین کارکنان براساس اعتماد متقابل (۱۷)، همبستگی جمعی (۲۷)، دلبستگی و مراقبت فردی (۱۴)، افزایش احساس تعلق کارکنان (۱۰)، حمایت و تلاش مستمر (۱۸)، حمایت و همدلی (۳۲)، اعتماد جمعی (۳۱)، (۲۸)، احساسات اعضا (۳۲)، ایجاد احساس تعلق (۶)، رفتار حمایتی (۲۹)، ترغیب‌کننده‌ها (۲۹)، رفتار جمعی (۲۹)، عمل متقابل (۲۸)، تأثیرات رفتاری (۲۶)، میانجی‌های ترغیبی (۲۰)، مکاتبات بدون قضاوت و حمایت‌کننده (۳۳)	حمایت جمعی اعتمادآفرین Collective trust and support	مؤلفه حمایت‌گری Component of جمعی Collective Advocacy and Support
شرایط حمایتی-ساختارها (۱۳)، (۴)، شرایط حمایتی-روابط (۱۳)، (۴)، حمایت سازمان آموزشی از بهبود یادگیری (۱۰)، فراهم کردن ساختار مناسب (۱۸)، سازمانی-نهادی (۲۵)، حمایت دانشگاه از یادگیری مشارکتی (۸)	شرایط حمایتی Supportive conditions	

آموزش جمعی (۲)، یادگیری جمعی (۴)، (۱۴)، (۱۶)، (۳۲)، باور به توسعه حرفه ای جمعی (۱۴)، یادگیری مشارکتی (۹)، (۱۹)، یادگیری تیمی (۷)، یادگیری مستمر شغلی (۸)، تأثیر عمیق همتا به همتا بر کیفیت یادگیری (۱۰)، ترسیم مشارکتی یادگیری (۱۵)، عمل حرفه ای مشترک، بازتاب حرفه ای مشترک (۱۶)، یادگیری مستمر جمعی (۱۷)، تأکید بر اجماع در مسیر پیشرفت یادگیری (۱۷)، باور به ایجاد تغییر مبتنی بر فراگرد جمعی (۱۵)، یادگیری در یک اسلوب اجتماعی (۱۲)، تقویت یادگیری (۶)، تمرکز بر دانش جمعی (۱۹)، شیوه های تدریس جمع محور (۲۳)، یادگیری مداوم (۲۳)، یادگیری مستمر و مستقیم (۱۱)، توسعه یادگیری جمعی (۱۳)، یادگیری حرفه ای فردی، گروهی و جمعی (۲۶)، فعالیت های جمعی در راستای توسعه یادگیری (۳۰)، حلقه های یادگیری (۳۳)، مشاهده همتا (۳۳)، آگاهی جمعی (۲۹)	یادگیری جمعی Collective learning	مؤلفه یادگیری مشارکتی عمیق و مستمر Component of Deep and Continuous Collaborative Learning
رویکرد آموزش متمرکز بر نیازهای فردی یادگیرندگان (۲)، توجه به آموزش و یادگیری فراگیران (۲)، حمایت از تجارب جهت بهبود یادگیری فراگیران (۱۰)، استفاده از شیوه های آموزشی جدیدی برای بهبود یادگیری فراگیران (۱۰)، تمرکز جمعی بر یادگیری دانش آموزان (۱۳)، یادگیری روشهای آموزشی جدید برای یادگیری سریع فراگیران (۸)، تأکید بر یادگیری عمیق تا آموزش صرف، یادگیری همه جانبه و کل نگر (۱۷)، تمرکز بر یادگیری حرفه ای درون بافتی از گروه های منسجم (۱۹)، یادگیری درخصوص تکنیک های جدید (۱۸)، تمرکز بر مشکلات فراگیران به عنوان یک تیم (۱۹)، یادگیری عمیق (۲۷)، به عنوان یک تیم بر نیازهای فراگیران خود تمرکز کنند (۲۱)، تمرکز جمعی بر یادگیری فراگیران (۲۳)، یادگیری مبتنی بر رفع نیازهای احصاشده (۲۳)، تمرکز بر یادگیری فراگیران (۲)، تمرین تاملی (۳۰)، فرصت هایی بر تعمیق دانش (۳۰)، یادگیری برای فراگیران	یادگیری عمیق و کل نگر Deep and holistic learning	
ظرفیت سازی یادگیری (۱)، مهارت های حل مساله (۳)، دوره های آموزشی (۳)، سرمایه گذاری بر مهارت های آموزشی جمعی (۱۵)، پاسخگویی به نیازهای توسعه حرفه ای (۱۰)، توسعه مهارت و تخصص (۱۰)، ظرفیت سازی برای ارتقای فرصت های آموزش جمعی (۱۱)، ایجاد ظرفیت برای یادگیری (۴)، ایجاد فرصت های یادگیری مداوم (۷)، توانمندسازی اساتید (۸)، اتحاد جمعی (۵)، خودکارآمدی جمعی (۵)، توسعه حرفه ای (۸)، (۱۱)، (۱۸)، (۳۲).	ظرفیت سازی جمعی Collective capacity	مؤلفه توانمندسازی جمعی Component of Collective Empowerment
انگیزه یادگیری (۸)، (۳۰)، نگرش جمعی به مشارکت (۲۹)، نگرش نسبت به اشتراک دانش (۳۱)، انگیزش درونی (۳۱)، نگرش جمعی (۲۸)، هنجارهای ذهنی جمعی (۲۸)، انگیزه الهام بخش (۲۶)	نگرش و انگیزش جمعی به مشارکت Collective mindset and motivation for participation	

ارائه راه حل های مشارکتی Providing participatory solutions	اتخاذ راه حل های مشارکتی (۳۲)، راه حل های جمعی (۱۸)، طرح راه حل های مشارکتی (۱۹)، راهکارهای جمعی بهبود، کارآمدی جمعی (۳۷)
پژوهش محوری جمعی Collective research-driven approach	تأکید بر جستجو و پژوهش جمعی (۱)، پژوهش محور بودن (۳)، ارائه بازخوردهای مؤثر به کارکنان (۷)، یادگیری مبتنی بر تحقیق (۸)، پرسش جمعی (۸)، تحلیل و ارائه ی بازخورد (۱۵)، پرسشگری حرفه ای (۲۶)، جستجوی جمعی (۳۰)، پرسشگری و جستجوگری حرفه ای (۳۳)
تسهیم دانش Knowledge sharing	تبادل غیررسمی اطلاعات (۱)، به اشتراک گذاری دیدگاه اعضا (۱۷)، به اشتراک گذاری ایده ها (۱۹)، ایده ها را با یکدیگر به اشتراک بگذارند (۲۱)، باور به ارزشمندی تسهیم دانش (۱۴)، به اشتراک گذاری یادگیری (۷)، اشتراک گذاری نتایج تلاشها و روشهای جدید (۸)، تسهیم دانش و تبادل اطلاعات با همکاران (۱۱)، به اشتراک گذاردن اقدامات فردی (۴)، به اشتراک گذاری مداوم اطلاعات (۲۳)، ایده پردازی جمعی (۳۲)، می توانند نقاط قوت و ضعف خود را با همکاران خود در میان بگذارند (۲۲)، بینش مشترک و ادراک تسهیم شده درباره یادگیری (۲۲)، به اشتراک گذاری تجربیات (۱۸)، تجارب جمعی (۲۰)، تسهیم تجارب و اطلاعات (۲۴)، قصد اشتراک گذاری (۳۱)، به اشتراک گذاری دانش (۳۲)

در گام هفتم، مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای متشکل از ۵ مؤلفه کلی شامل: مشارکت‌پذیری و همکاری جمعی (دارای ۴ مضمون فرعی)، هدایت‌گری جمعی (دارای ۳ مضمون فرعی)، حمایت‌گری جمعی (دارای ۴ مضمون فرعی)، یادگیری مشارکتی عمیق و مستمر (دارای ۲ مضمون فرعی) و توانمندسازی جمعی (دارای ۵ مضمون فرعی) استخراج شد (شکل ۱).

شکل ۱. مدل مفهومی مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای و مضامین فرعی مرتبط

Figure No 1

A Conceptual Model of Professional Learning Communities Components and Related Sub Themes

بحث و نتیجه‌گیری

نظام آموزش، به‌عنوان ارائه دهنده‌ی خدمات آموزشی و پژوهشی در سطح بالا نقش کلیدی در شکوفایی علم در هر کشوری دارد و در این میان مدرسان، به عنوان رکن اصلی آن نقش مهمی در توسعه این نظام مهم ایفا می‌نمایند. با این حال فضای اجتماعی موجود در سازمانهای آموزشی کشور و نیز نظام آموزش عالی، بستر و شرایط موردنیاز برای گسترش و ارتقای تولید علم را فراهم نمی‌کند. به گونه‌ای که تعاملات کادر آموزشی به شکل واقعی و کارآمد بروز نمی‌یابد و ارتباطات جمع گرایانه با هدف ارتقای سطح یادگیری جمعی حرفه‌ای که بتواند توان و ظرفیت افراد را برای یادگیری مبتنی بر به اشتراک‌گذاری تجارب و اندوخته‌های آن‌ها بکارگیرد چندان متداول نیست. یک نظام آموزشی در عصر کنونی مانند یک سیستم یادگیرنده حرفه‌ای عمل میکند که از تجربیات گذشته و حال خود یاد می‌گیرد و پیوسته از این یادگیری‌ها برای سازگاری با تحولات و تغییرات سریع استفاده میکند همچنین، همه پیامدهای فعالیت‌هایش را به دقت بررسی می‌کند برای تبدیل نظام آموزش عالی کشور به چنین نظامی، داشتن ساختاری انعطاف‌پذیر، فضایی مشارکتی و تعاملی، و در نهایت شکل‌دادن به گروه‌ها و جوامع یادگیری، بسیار مهم و ضروری است. از این‌رو، این پژوهش با هدف شناسایی مؤلفه‌های اجتماعات یادگیری حرفه‌ای انجام شد. برای پاسخ به سوال پژوهش، از رویکرد کیفی مبتنی بر بکارگیری روش سنتزپژوهی استفاده شد. براساس یافته‌ها الگوی مفهومی متشکل از مؤلفه‌ها و مضامین فرعی به شرح زیر است:

۱- مؤلفه مشارکت‌پذیری و همکاری جمعی، شامل ۴ مضمون فرعی: همکاری جمعی، خرد جمعی، مسئولیت‌پذیری جمعی، تأکید بر گفتگو و ارتباطات جمعی تشکیل شده است. این یافته با تحقیقات مختلفی چون: راسل و همکاران^۱(۲۰۲۰)، هرناندز و همکاران^۲(۲۰۲۲)، استین^۳(۲۰۱۷)، شیرانی^۴(۲۰۱۹)، ترنر و همکاران^۵(۲۰۱۷)، وانگ و همکاران^۶(۲۰۲۴)، اسمیت و رابرتز^۷(۲۰۲۴) همسو بوده و مطابقت دارد. وقتی مدرسان با هم مشارکت می‌کنند و به‌طور مستمر همکاری دارند یادگیری آسان‌تر و عمیق‌تر می‌شود این تبادل افکار و تجربیات نه تنها به رشد فکر و استدلال کمک می‌کند بلکه به مرور زمان نگرش‌ها و باورهای آنها را تغییر داده و شکل می‌دهد این تغییرات بتدریج باعث می‌شود فرهنگ دانشگاه و کل نظام آموزشی بهتر و غنی‌تر شود به همین دلیل توجه به مشارکت‌پذیری و همکاری جمعی یکی از کلیدهای اصلی

1- Roussel et al

2- Hernandez et al

3- Steyn

4- Shirani

5- Turner et al

6- Wang et al

7- Smith & Roberts

8- Wilson et al

پیشرفت و بهبود در دانشگاه‌ها و اجتماعات یادگیری است. برای تبیین همکاری جمعی می‌توان بیان کرد که در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای بدون همکاری جمعی، یادگیری میسر نخواهد بود اعضا باید با همکاری شرایطی را برای یکدیگر مهیا کنند تا به‌طور مستمر در جلسات شرکت کرده و به تبادل نظر بپردازند و مسائل را بررسی کنند و راه‌حل ارائه دهند. درباره خرد جمعی، می‌توان بیان داشت که باعث می‌شود اعضا به صورت جمعی به ارتقای دانش خود بپردازند خرد جمعی از طریق مشارکت، همکاری و همفکری‌های گروهی شکل می‌گیرد و منجر به ارائه راهکارها و دانش جدید می‌شود که ممکن است اعضا به صورت فردی قادر به دستیابی به آن نباشند. در مورد مسئولیت‌پذیری جمعی، طبق نظر ویلسون و همکاران^۱ (۲۰۲۳)، می‌توان بیان داشت که یکی از اصول بنیادین plc است و فرصت‌هایی ایجاد می‌کند تا اعضا در خصوص ماهیت مسئولیت‌پذیری تأمل کنند و به درک مشترکی از معیارهای کار خوب برسند. و یک جایگزین مناسب برای کنترل از بالا به پایین است و بر اجتماعات یادگیری حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد. و اعضا متقابلاً مسئولیت ایجاد plc و یادگیری یکدیگر را بر عهده دارند.

۲- مؤلفه هدایتگری جمعی، از دسته‌بندی ۳ مضمون فرعی اهداف و مأموریت مشترک، تأکید بر ارزش‌های مشترک، تسهیل‌گری و بسترسازی مشارکت و مضامین پایه مرتبط بدان‌ها تشکیل شده است. این یافته با تحقیقات مختلفی چون: رفاعی و همکاران^۲ (۲۰۲۰)، چنگ و ژائو^۳ (۲۰۲۳)، کاور و همکاران^۴ (۲۰۲۳)، یانگ و چانگ^۵ (۲۰۲۴)، شیرانی^۶ (۲۰۱۹)، آرمون و همکاران^۷ (۲۰۱۹) همسو بوده و مطابقت دارد. در خصوص یافته مذکور بطور کلی می‌توان بیان داشت که توجه به مؤلفه هدایتگری جمعی از آن حیث قابل تأمل است که می‌تواند با اتکا به ارزش‌ها و هنجارهای مشترک که در تعاملات میان افراد شکل می‌گیرد فضا را برای شکل‌دهی چشم‌اندازها و اهداف مشترک آماده و مهیا سازد این امر به نوبه‌ی خود می‌تواند کارکردهای مدرسان در نظام‌های آموزشی را بهبود بخشد و کمک کند تا مسئولیت‌های حرفه‌ای خود را در آموزش و پژوهش به شکل مؤثرتری به انجام برسانند. در تبیین اهداف و مأموریت مشترک و تأکید بر ارزش‌های مشترک می‌توان بیان داشت که تشکیل plc با یک هدف مشترک جهت تبادل نظر و ایجاد دانش جدید تعریف می‌شود. رسیدن به اجماع نظر در مورد اهداف و ترسیم نقشه راه مسلماً منجر به نتایج بهتر در کار مشترک می‌شود اگر اعضا درک مشترکی از مأموریت سازمان، ارزش‌ها و چشم‌انداز داشته باشند رفتار حرفه‌ای آنها جهت مشخص پیدا می‌کند این همسویی در اهداف منجر به ایجاد تعهد سازمانی و هماهنگی در تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات جمعی می‌شود. رستمی و همکاران^۸ (۲۰۲۱) بیان میدارند نقطه آغاز و ضرورت تشکیل plc علایق و دغدغه مشترکی است که در حوزه‌ی کاری برای اعضا احساس می‌شود که در ادامه،

1- Wilson et al

2- Cheng & Zhao

3- Kaur et al

4- Yang & chang

5- Armoun et al

موجب تمرکز کردن فعالیت‌های گروه حول اهدافی مبتنی بر همین نیازها و علایق مشترک خواهد بود. با تبیین اهداف چشم‌انداز، اعضا باید به این ذهنیت مشترک برسند که چگونه فکر کنند و چگونه عمل کنند. در خصوص تصمیم‌گیری و بسترسازی، می‌توان بیان کرد محیط آموزشی به‌عنوان یک عامل مهم شناخته می‌شود که می‌تواند روند یادگیری را تسریع بخشد یا مختل کند اگر محیط حمایتی و انگیزه‌بخش باشد مدرسان گرایش بیشتری به مشارکت در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای خواهند داشت استقلال آنها مورد احترام قرار گیرد و مشارکت فعال و داوطلبانه آنها مورد تأکید باشد.

۳- مؤلفه حمایت‌گری جمعی، از دسته بندی ۴ مضمون فرعی فرهنگ مشارکتی و حامی، رهبری حمایت کننده، حمایت جمعی اعتمادآفرین و شرایط حمایتی و مضامین پایه مرتبط بدان‌ها تشکیل شده است. این یافته با تحقیقات مختلفی چون: کارتر (۲۰۱۷)، پهلوان صادق و همکاران (۲۰۱۵)، چنگ و ژائو (۲۰۲۳)، عموزاده و همکاران (۲۰۲۳) همسو بوده و مطابقت دارد. حمایت‌گری جمعی در تعاملات بین افراد حائز اهمیت است زیرا وجود این مؤلفه می‌تواند اعتماد ایجاد کرده و روابط متقابل را بهبود بخشد این اعتماد متقابل و حمایت سازمانی اعضا را ترغیب می‌کند تا با رغبت و علاقه بیشتری تجربیات و دانش خود را به اشتراک بگذارند و تعاملات خود را با همکاران ادامه دهند علاوه بر این، حمایت‌گری جمعی می‌تواند به‌عنوان بخشی از فرهنگ سازمانی یا تحت تأثیر سبک رهبری حمایتی در سازمان‌های آموزشی بروز کند و نقش مؤثری در تقویت فضای همکاری داشته باشد و شرایط مناسبی را برای گسترش مشارکت‌های مؤثر و فعال فراهم آورد. در تبیین فرهنگ مشارکتی و حامی می‌توان بیان داشت اگر فرهنگ سازمانی محدود کننده باشد plc تشکیل نمی‌یابد در مقابل فرهنگی که حمایت کننده هست اعضای آن انگیزه زیادی برای یادگیری و همکاری با یکدیگر دارند که منجر به رضایت حرفه‌ای، اثربخشی و روحیه خوب می‌شود فرهنگ مشارکتی و حامی در ایجاد و اجرای plc نقش بسیار مهمی دارد. درخصوص رهبری حمایت کننده می‌توان بیان داشت که رهبری حمایت کننده زیرساختی را فراهم می‌آورد که مدرسان در plc شرکت کنند و به تبادل نظر بپردازند و دانش جدید ایجاد شود و یادگیری اعضا و فراگیران افزایش یابد. زمانی در یک سازمان plc ایجاد میشود که رهبر سازمان به کار گروهی و یادگیری مشترک باور داشته باشد و با تشویق اعضا و ایجاد فضایی امن و قابل اعتماد از شکل‌گیری plc و رشد آن حمایت کند. در تبیین شرایط حمایتی میتوان بیان نمود جهت ایجاد شرایط حمایتی، ساختار سازمان باید به گونه‌ای باشد که یادگیری را بدون هیچ مانعی صورت گیرد و افراد را تشویق کند تا دانش خود را به دیگران منتقل کنند همچنین، سازمان باید شرایط مناسبی فراهم کند تا اجتماع یادگیری حرفه‌ای به خوبی حمایت شود اگر ساختارها انعطاف‌پذیر و پویا باشند اعضا راحت‌تر می‌توانند نظراتشان را مطرح کنند درباره ایده‌ها گفتگو کنند و جایگاه خود را شکل داده و تقویت کنند بنابراین، نوع ساختار سازمان تأثیر عمیقی بر موفقیت اجتماعات یادگیری حرفه‌ای دارد.

۴- مؤلفه یادگیری مشارکتی عمیق و مستمر، از دسته بندی ۲ مضمون فرعی، یادگیری جمعی و یادگیری عمیق و کل نگر و مضامین پایه مرتبط بدان ها تشکیل شده است. این یافته با تحقیقات مختلفی چون: میراحمدی و همکاران (۲۰۱۹)، تایاگ و آیویائو^۱ (۲۰۲۰)، ژنگ^۲ (۲۰۱۸)، ونبلائر و دووس^۳ (۲۰۱۸)، رستمی و همکاران (۲۰۲۱)، وانگریکن و همکاران^۴ (۲۰۱۵)، آنتین‌لووما و همکاران^۵ (۲۰۲۱)، همسو بوده و مطابقت دارد. بطور کلی می‌توان بیان داشت توجه به مؤلفه یادگیری مشارکتی عمیق و مستمر از این حیث قابل تأمل است که وجود تعاملات یادگیری مبتنی بر همکاری و مشارکت جمعی، می‌تواند سبب شکل‌گیری و توسعه حلقه‌های یادگیری، بهبود آگاهی جمعی، بهبود تعاملات در راستای نقد نظرات افراد در مورد موضوعات مختلف، زمینه‌ساز ایجاد تغییر مبتنی بر فراگرد جمعی شود و بطور مؤثر فرصت‌هایی بر تعمیم دانش و ایجاد فضا و بستری برای گسترده شدن فضای یادگیری همه‌جانبه و کل نگر آماده سازد. در تبیین یادگیری جمعی و یادگیری عمیق و کل نگر می‌توان بیان داشت یادگیری در plc شکل می‌گیرد اعضا با شرکت در آن به بحث و گفتگو می‌پردازند از دانش و تجربیات یکدیگر یاد می‌گیرند و به سطح بالایی از توسعه حرفه‌ای می‌رسند و در تدریس و اداره کلاس توانا تر شده و مطالب را با استفاده از مناسب‌ترین روش به فراگیران انتقال می‌دهند آموزش و یادگیری فراگیران مهم‌ترین هدف plc است.

۵- مؤلفه توانمندسازی جمعی، از دسته بندی ۵ مضمون فرعی ظرفیت سازی جمعی، ارائه راه‌حل‌های مشارکتی، پژوهش محوری جمعی، تسهیم دانش و نگرش و انگیزش جمعی به مشارکت و مضامین پایه مرتبط بدان ها تشکیل شده است. این یافته با تحقیقات مختلفی چون: لویتن و بازوکا^۶ (۲۰۱۹)، رفاعی و همکاران (۲۰۲۰)، بدفورد و روسو^۷ (۲۰۱۷)، استین^۸ (۲۰۱۷) همسو بوده و مطابقت دارد. در خصوص مؤلفه توانمندسازی جمعی بطور کلی می‌توان گفت که تعاملات در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای نقش بسیار مهمی دارند این تعاملات زمینه‌ساز شکل‌گیری ایده‌های نوآورانه و خلاقانه بر اساس به اشتراک گذاری مستمر اطلاعات و دانش فردی اعضا هستند چنین فرایندی باعث گسترش راه‌حل‌های مشارکتی برای نقد و حل مشکل می‌شود و کارآمدی جمعی را افزایش می‌دهد بنابراین وجود تبادل مستمر اطلاعات، دریافت بازخوردهای سازنده و مؤثر از دیگران و ایجاد فضایی برای پرسشگری، نقد و پژوهش جمعی از ظرفیت‌های بالقوه‌ای است که می‌تواند به ارتقای توانمندسازی جمعی کمک کند. در خصوص ظرفیت‌سازی جمعی، ارائه راه‌حل‌های مشارکتی و پژوهش محوری جمعی مطابق بیان رستمی و همکاران (۲۰۲۱) می‌توان

1- Tayag & Ayuyao
2- Zheng
3- Vanblaere & Devos
4- Vangrieken et al
5- Antinluoma et al
6- Luyten & Bazooka
7- Bedford & Rossow
8- Steyn

اظهار داشت که فعالیت اصلی در plc ایجاد و توسعه دانش جدید برای بهبود عملکرد می‌باشد، در مورد اطلاعات و داده‌ها می‌اندیشند این اطلاعات و داده‌ها را به‌طور مشترک تفسیر نموده و آنها را در میان خود توضیح می‌نمایند.

زمانی که مدرسان درباره مسائل آموزشی به تبادل نظر می‌پردازند و تجربیات خود را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند با همفکری و همکاری بهترین راه‌حل‌ها را ارائه می‌دهند زیرا بهره‌گیری از دانش و تجربه جمعی باعث می‌شود راه‌حل‌هایی دقیق‌تر شکل بگیرد همچنین وقتی پژوهش درمورد موضوعاتی که در plc مطرح می‌شود صورت بگیرد نتایج بهتری حاصل می‌شود که تأثیر زیادی در رشد مدرسان و دانشجویان دارد بنابراین، پژوهش محوری یکی از ارکان مهم در بهبود plc است. در خصوص تسهیم دانش، نگرش و انگیزش جمعی به مشارکت می‌توان بیان داشت که تسهیم دانش به معنای اشتراک گذاری اطلاعات، افکار و پیشنهادات میان اعضای یک گروه است که در بستری از تعامل و همکاری شکل می‌گیرد در plc این فرایند با مشارکت فعال اعضا، تبادل مستمر تجربیات و آزمون ایده‌های تازه به صورت پویا شکل می‌گیرد چنین تعاملاتی موجب غنی‌تر شدن دانش جمعی می‌شود و نیز به شناسایی و پر کردن شکاف‌های دانشی کمک کرده و در نهایت به بهبود عملکرد حرفه‌ای اعضا منجر می‌شود مدرسان با مشارکت در plc با راه‌حل‌ها و سبک‌های جدید آشنا شده و از تجربیات و دانش یکدیگر یاد می‌گیرند و توانمندی‌های خود را افزایش می‌دهند این روند به بهبود کیفیت کلاس درس منجر می‌شود و نگرش مثبت نسبت به یادگیری جمعی و انگیزه برای شرکت در plc و یادگیری جمعی را تقویت می‌کند.

در پایان می‌توان گفت که با توجه به اهمیت شکل‌گیری اجتماعات یادگیری حرفه‌ای در نظام آموزشی با تأکید بر نقش مدرسان، بنظر می‌رسد مؤلفه‌های بدست آمده در مسیر تحقق و بهبود اجتماعات یادگیری حرفه‌ای مؤثر باشد و بعنوان روشی مناسب، سازمان‌های آموزشی را در مسیر توانمندسازی اعضای خود و حرکت به سوی سازمان یادگیرنده، پویا و مشارکتی یاری دهد تا گام‌های مؤثری در راستای کمک به بهبود نظام آموزشی برداشت.

اگرچه plc بدین علت که هنوز جایگاه تثبیت شده در ساختار آموزشی کشور ندارد ممکن است اجرای آن با چالش‌هایی مانند نبود سیاست گذاری مشخص در این زمینه، کمبود حمایت سازمانی، ضعف فرهنگ همکاری، کمبود زمان و انگیزه و ناآشنا بودن افراد با این مفهوم همراه باشد. از محدودیت‌های این پژوهش که لازم است مدنظر قرار گیرد اینکه ماهیت سنتزپژوهی به گونه‌ای است که داده‌های اصلی پژوهش از مطالعات سایر پژوهشگران استخراج می‌شود و به صورت اطلاعات میدانی یا تجربه مستقیم توسط پژوهشگران این مطالعه نیست این موضوع باعث می‌شود که دقت و عمق تحلیل‌ها تا حدی وابسته به زمینه پژوهش‌های اصلی باشد و یکی دیگر از محدودیت‌ها کمبود مطالعات داخلی در ارتباط مستقیم با موضوع پژوهش بود.

با توجه به یافته‌های به‌دست آمده و محدودیت‌های مطرح شده انجام چند اقدام جهت توسعه پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود، از آنجاییکه بیشتر داده‌های این پژوهش بر پایه‌ی مطالعات سایر پژوهشگران بوده لازم است پژوهش‌های بیشتری با رویکرد میدانی انجام شود تا میزان انطباق مؤلفه‌های استخراج شده با واقعیت موجود سنجیده شود و همچنین به بررسی عوامل زمینه‌ساز و نیز موانع شکل‌گیری این اجتماعات از جمله سیاست‌گذاری، حمایت مدیریتی، فضای سازمانی و نگرش مدرسان نیز بپردازند.

تقدیر و تشکر: نویسندگان این مقاله، از تمام کسانی که در انجام این پژوهش یاری رسانده‌اند، تشکر می‌نمایند.

منابع

References

- آرمون، عسگر؛ ستاری، صدرالدین و نامور، یوسف. (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر اشتراک‌گذاری دانش میان اعضای هیأت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، (۱۹): ۱۹۸-۱۸۹.
 URL: <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-4788-fa.html>
- پهلوان صادق، اعظم؛ عبدالهی، بیژن؛ نوه ابراهیم، عبدالرحیم و زین‌آبادی، حسن رضا. (۱۳۹۴). طراحی و تبیین الگوی جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در نظام آموزش عالی، ۳(۱۰): ۳۸-۱۷.
<https://civilica.com/doc/1850681>
- حبی قراتپه، سکینه؛ حسنی، محمد؛ قلاوندی، حسن و قاسم زاده علیشاهی، ابوالفضل (۱۴۰۱). تبیین مدل علی چالش‌های رهبری اجتماعات یادگیری حرفه‌ای مدارس متوسطه شهر ارومیه. *نشریه مدیریت بر آموزش سازمانها*، ۱۱ (۴): ۸۷-۱۰۷.
<http://dx.doi.org/10.52547/meo.11.4.87>
- رفاعی، ژیار؛ حسنی، رفیق و محمدی، مجید. (۱۳۹۹). ابعاد و مولفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان: یک مطالعه کیفی. *نشریه مدیریت مدرسه*، ۸(۱): ۳۶۹-۳۴۱.
<https://www.magiran.com/p2137284>
- رضاپور مسگریان فرد، آزاده و عنایتی، ترانه. (۱۴۰۰). رابطه جامعه یادگیرنده حرفه‌ای با نوآوری سازمانی به منظور ارائه مدل. *مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز*، ۲(۲): ۵۴۲-۵۳۲.
<https://doi.org/10.22118/edc.2021.256936.1593>
- رستمی، ساسان؛ قهرمانی، محمد و ابوالقاسمی، محمود. (۱۴۰۰). جامعه یادگیری اعضای هیأت‌علمی (FLC): به مثابه توسعه حرفه‌ای درون‌زا. *دوفصلنامه مطالعات برنامه‌درسی آموزش عالی*، ۱۲(۲۳): ۶۸-۴۳.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25382241.1400.12.23.3.3>
- زمانی، منیره؛ عبدالهی، بیژن؛ زین‌آبادی، حسن رضا و نوه ابراهیم، عبدالرحیم. (۱۴۰۳). تأملی در مؤلفه‌های رفتاری مدیران مدارس در تشکیل اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان (مرور نظام‌مند). *مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی*، ۱۷(۱): ۳۲-۹.
<https://doi.org/10.48308/mpes.2024.232062.1336>

- شفیق، مهدی؛ حسنی، رفق و باتمانی، فردین. (۱۳۹۸). رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه ای و توسعه حرفه ای معلمان. رویکردهای پژوهشی در علوم اجتماعی، (۱۹)، ۶-۱۴. <http://www.rassjournal.ir>
- شیرانی، فرهاد. (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر قصد به اشتراک گذاری در مؤسسات دانشگاهی دانش با رویکرد فراتحلیل. کتابداری دانشگاهی و پژوهش اطلاعاتی، ۵۲ (۴)، ۸۷-۱۰۵. <http://noo.rs/oJ6> WS
- عموزاده، راحله؛ شفیع زاده، حمید و احمدی، فخرالدین. (۱۴۰۲). طراحی مدل اجتماع یادگیری حرفه ای معلمان، نشریه مطالعات روانشناختی نوجوان و جوان، (۱۰)، ۴، ۱۸۵-۱۶۷. <https://civilica.com/doc/1866050>
- فتاحیان، سمیه؛ مکی زاده، فاطمه و حاضری، افسانه. (۱۴۰۱). نگرش مبتنی بر تسهیم دانش و واکاوی عوامل مرتبط با آن در بین اعضای هیات علمی دانشگاه یزد در سال ۱۳۹۹. فصلنامه بازیابی دانش و نظام های معنایی، (۱)۱۶، 137-119(30)9. <https://doi.org/10.22054/jks.2021.61113.1446>
- میراحمدی، خالد؛ خراسانی، اباصلت؛ ابوالقاسمی، محمود و مهری، داریوش. (۱۳۹۸). اجتماعات یادگیری حرفه ای (PLC): راهبرد حیاتی بهبود خودکارآمدی معلمان. پژوهش های آموزش و یادگیری (دانش رفتار)، (۱)۱۶، ۲۹-۱۴. <https://doi.org/10.22070/tlr.2020.3000>
- مرتضوی امیری، سید جواد؛ کرمی پور، میثم؛ غفاری مجلج، محمد و سالاری جایی، فوزیه. (۱۴۰۱). تبیین مدل طراحی محیط یادگیری حرفه ای پویا مبتنی بر برنامه درسی بین رشته ای با رویکرد اثربخشی دانش آفرین در دانشگاه های علوم پزشکی شمال کشور. مدیریت و چشم انداز آموزش، (۴)، ۸۸-۱۱۳. <https://doi.org/10.22034/jmep.2023.380624.1150>
- Antinluoma, M., Iilomäki, L., & Toom, A. (2021). Practices of professional learning communities. In *Frontiers in education* (Vol. 6, p. 617613). Frontiers Media SA. <https://doi.org/10.3389/educ.2021.617613>
- Antinluoma, M., Iilomäki, L & Toom. (2022). The involvement of teaching assistants in professional learning communities, *Cogent Education*, Cogent Education, 9:1, 2145811. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2022.2145811>
- Al-Thani, Hessa., Chaaban, Youmen & Du, Xiangyun. (2023). Factors influencing discipline-specific facilitators' roles in a multi-tiered professional learning programme in higher education. *Research in Post-Compulsory Education*. 530-549. <https://doi.org/10.1080/13596748.2023.2221123>.
- Armoun A, Sattari S & Namvar Y. (2019), Effective Factors on Knowledge Sharing among. 19 :189-198.:[Http://ijme.mui.ac.ir/article-1-4788-fa](http://ijme.mui.ac.ir/article-1-4788-fa). Html [In Persian]
- Amuzadeh, R., Shafizadeh, H & Ahmadi., Fakhruddin, (2023), Designing a model of teachers' professional learning community, *Bi-Quarterly Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 4(10), 189-198. <https://civilica.com/doc/1866050>. [In Persian]
- Bachok, H., & Nasri, N. M. (2022). Professional Learning Community (PLC) Practices Drive Attributes Changes among Primary School Teachers Through School Transformation 2025. Program (Ts25). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 12(7), 528 -545 <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v12-i7/14292>.

- Bedford, L. A., & Rossow, K. A. (2017). Facilitating professional learning communities among higher education faculty: The Walden Junto Model. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 20(2), 1-12. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:158931385>.
- Boom-Muilenburg, S. N., Vries, S. d., Veen, K., Poortman, C. L., & Schildkamp, K. (2021). Understanding sustainable professional learning communities by considering school leaders' interpretations and educational beliefs *International Journal of Leadership in Education*, 934-961. <https://doi.org/10.1080/13603124.2021.1937705>.
- Burress, T., Mann, E., & Neville, T. (2020). Exploring data literacy via a librarian-faculty learning community: A case study. *The journal of academic librarianship*, 46(1), 102076. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2019.102076>
- Bridgman, J. P. (2017). What happens when an inner-city English primary school attempts to introduce a professional learning community? 987-1-108
- Brodie, K. (2014). Learning about learner errors in professional learning communities. *Springer Science-Business Media Dordrecht*; 85: 221-239. <https://link.springer.com/10.1007/s10649-013-9507-1>
- Carter, R. (2017). A Case Study of the Relationship Between Professional Learning Communities and Teacher Efficacy. *University*. article=1093&context <https://digitalcommons.csp.edu/cgi/viewcontent.cgi>
- Crites, Gerald E., Berry, Andrea., Hall, Elissa., Kay Denise., Khalil Mohammed & Larry Hurtubise. (2020). applying multiple frameworks to establish effective virtual collaborative teams in academia: a review and recommendations, *Medical Education Online*, 25:1, 1742. <https://doi.org/10.1080/10872981.2020.1742968>.
- Chedid, M., Caldeira, A., Alvelos, H., & Teixeira, L. (2020). Knowledge-sharing and collaborative behaviour: An empirical study on a Portuguese higher education institution. *Journal of Information Science*, 46(5), 630-6. <https://doi.org/10.1177/0165551519860464>.
- Cheng, C., & Zhao, J. (2023). The impact of professional learning communities on pre-service teachers' professional commitment. *Front. Psychol*, 14, 1153016. <http://dx.doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1153016>.
- Chuang, N-Ch., Ting, Y-K. (2021). School-Based Professional Learning Communities as a Means for Curriculum Development: A Case Study from Taiwan. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 7(4), 1184-1210. <https://doi.org/10.46328/ijres.2408>.
- Fatahiyan, S., Makkizadeh, F., & Hazeri, A. (2022). Attitudes based on Knowledge Sharing and Analysis of Related Factors Among Faculty Members of Yazd University in 2020. *Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 9(30), 119-137. <https://doi.org/10.22054/jks.2021.61113.1446>[In Persian]
- Geleta, T. O., & Raju, T. S. (2023). Professional learning activities in the higher education institution of Ethiopia. *Heliyon*, 9(3). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e14119>.

- Guignard, Geannette., Shepard, Lisa. (2023). Professional Learning Communities as Strategy for Enhancing Diversity, Equity and Inclusion in onlin Higher Education.7 (1):73-102. <http://dx.doi.org/10.46767/kfp.2016-0047>
- Gomillion, D., Becker, A., George, J., & Scialdone, M. (2020). Learning How to Teach: The Case for Faculty Learning Communities. *Information Systems Education Journal*, 18(4), 74-79. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1258233>
- Harvey, Frida., Nilsson, Per. (2021). Contradictions and their manifestations in professional learning communities in mathematics. *Springer Journal of Mathematics Teacher Education*, 25:697-723. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10857-021-09513-4>.
- Hernandez Jr, R., Lou, J., Al-Omari, B., Aloum, L., Kanj, S., Ismaiel, S., & Rock, J. (2022). Implementation of Learning Communities at Khalifa University College of Medicine and Health Sciences, Abu Dhabi, United Arab Emirates. *Advances in Medical Education and Practice*, 577-583. <https://doi.org/10.2147/AMEP.S360731>.
- Hu, Y., Jing, X., & Yang, Y. (2022). Factors Impacting the Sustainable Development of Professional Learning Communities in Interdisciplinary Subjects in Chinese K-12Schools: A Case Study. *Sustainability*, 14(21), 13847. <https://doi.org/10.3390/su142113847>.
- Hobbi Ghratapeh S, Hassani M, Ghalavandi H, Ghasemzadeh Alishahi A. Explaining the Causal Model of Leadership Challenges of professional Learning Communities at high Schools in Urmia. *MEO* 2022; 11 (4): 5 <http://dx.doi.org/10.52547/meo.11.4.87>. [In Persian]
- Ismail, O. H., & Al Hendawi, Y. F. (2015). Professional Learning Communities in Higher Education: The Case of Sultan Qaboos. *International Journal of Education and Research*, 3(7), 141-150. DOI:10.13140/RG.2.1.5132.7847
- Kaur, A. T., Narayana, K.A.P., Aslam, S. (2023). The relationship of headmasters distributive leadership towards professional learning community practices. *International Journal of Academic Research in progressive Education and Development*, 12(2). <https://doi.org/10.6007/IJRPED/v12-i2/16878>
- Luyten, H., & Bazo, M. (2019). Transformational leadership, professional learning communities, teacher learning and learner centered teaching practices; Evidence on their interrelations in Mozambican primary education. *Studies in educational evaluation*, 60, 14-31. <http://dx.doi.org/10.1016/j.stueduc.2018.11.002>.
- Layden, Selena J. (2022). Creating a Professional Network: A Statewide Model to Support School-Based Behavior Analysts. *Behavior Analysis in Practice* 16:51-64. <https://doi.org/10.1007/s40617-022-007000>
- Lee, M., & Louis, K. S. (2019). Mapping a strong school culture and linking it to sustainabl school improvement. *Elsevier* 0742-051X. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.02.001>.
- Mirahmadi, K., Khorasani, A., Abolghasemi, M., & Mehri, D. (2019). Â Professional Learning Communities (PLC): An Effective Strategy to Improve Teachersâ Self-

- Efficacyâ. Teaching and Learning Research, 16(1), 1-14.
<https://doi.org/10.22070/tlr.2020.3000>. [In Persian]
- Mohamad Darini, V., & Namdar, E. (2015). sarmaye. Journal of Research in Educational Systems, 9(28), 105-149.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23831324.1394.9.28.5.7>[In Persian]
- Mooney, Julie A. (2018). Emergent professional learning communities in Education Integrating Faculty Development, Educational innovation and organizationnal change at a Canadian College.12(2), 38-53.
<http://dx.doi.org/10.22329/jtl.v12i2.5526>.
- Mortazavi Amiri, S. J., Kramipour, M., Ghafari Mejelej, M., & Salari Jaeeni, F. (2023). Explaining the design model of dynamic professional learning environment based on interdisciplinary curriculum with the approach of the effectiveness of knowledge creators in universities of medical sciences in the north of the country. Management and Educational Perspective, 4(4), 88-113.
<https://doi.org/10.22034/jmep.2023.380624.1150> [In Persian]
- Mohd Tahir, L., Mohd Said, MH., Fazli Ali, M., Samah, NA., Daud, K., & Mohtar, TH. (2013). Examining the professional learning community practices: an empirical comparison from Malaysian universities clusters. Procedia Social and Behavioral Sciences; 97: 105-113.
<https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1877042813036835>
- Mahimuang, sucheera. (2018). professional learning community of Teachers: A Hypo Model development. http://www.ijbts-journal.com/images/main_1366796758/36) % 20VI18 -1116
- Nguyen, D., Pietsch, M., & Gümüş, S. (2021). Collective teacher innovativeness in 48 countries: Effects of teacher autonomy, collaborative culture, and professional learning Teaching and Teacher Education, Vol: 106, Page: 103463
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103463>.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0742051X21001876>
- Othman, Sh., Jamian, A.R., Sabil, A. Md., Said, R.R. & Omar, R. (2020). Professional Learning Community (PLC): Approach to Enhance Students' Achievement in Language Learning at Public University, Malaysia. Universal Journal of Educational Research, 8(1A), 8-15.
 DOI: 10.13189/ujer.2020.081302
- Pahlevan Sadegh, A., Abdollahi, B., Naveh Ebrahim, A., & Zeinabadi, H. (2015). Designing and Explaining of Professional Learning Community Model in Higher Education System. Research in School and Virtual Learning, 3(10), 17-38.
<https://civilica.com/doc/1850681> [In Persian]
- Qiufang, Wen., Hong, Zhang. (2020). Building professional learning communities of foreign language teachers in higher education. Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación. 84. 1-12. <http://dx.doi.org/10.5209/clac.72815>
- Roussel, D., Gordon, P. R., Wagner, J. M., Bardack, M., Sardesai, M. G., & Colbert-Getz, J. M. (2020). The learning community faculty experience: how

- longitudinal relationships with learners enhance work meaning. *Perspectives on medical education*, 9, 343-349. DOI: 10.1007/s40037-020-00614-z.
- Refaei, Z., Hasani, Z., Mohamadi, R. (2020), Dimensions and components of professional learning communities: A qualitative study. *School Administration*, 8(1), 369-341. <https://www.magiran.com/p2137284> [In Persian]
- Rezapour Mesgarianfard, A., & Enayati, T. (2021). Relationship between professional learning community and organizational innovation: Model presentation. *Educational Development of Judishapur*, 12(2), 532-542. <https://doi.org/10.22118/edc.2021.256936.1593>. [In Persian]
- Rostami, S., Ghahramani, M., & Abolghasemi, M. (2021). Faculty Learning Community (FLC) as an Endogenous Professional Development. *Journal of higher education curriculum studies*, 12(23), 43-68. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25382241.1400.12.23.3.3>. [In Persian]
- Skrbinjek, V., Vicic Krabonja, M., Kustec, S., Abersek, B., & Flogie, A. (2024). Innovative Professional Learning Communities and Sustainable Education Practices through Digital Transformation. *Sustainability*, 16(14), 6250. <https://doi.org/10.3390/su16146250>.
- Shafiq, Hasani, Batmani, (2018), The relationship between professional learning communities and teachers' professional development, *Research approaches in social sciences*, 19, 6-14. [In Persian]
- Sinnayah, P., Ambler, T., Kelly, K., Konjarski, L., Tangalakis, K., & Smallridge, A. (2024). Reviewing the literature: Collaborative professional learning for academics in higher education. *Innovations in Education and Teaching International*, 61(5), 862-876. <https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2227614>
- Shan, Y. M. (2023). A Review of Related Literature of PLCs from Hermeneutics Perspectives. *Open Journal of Social Sciences*, 11, 363-3. <https://doi.org/10.4236/jss.2023.112024>
- Shirani, F. (2019). Factors influencing knowledge sharing in academic institutions meta-analysis approach. *Academic Librarianship and Information Research*, 52(4), 87-105. <http://noo.rs/oJ6WS>. [In Persian]
- Steyn, G. (2017). Fostering Teachers' Professional Development through Collaboration in Professional Learning Communities. In *Teacher Empowerment Toward Professional Development and Practices*. Springer. 241-253. DOI:10.1007/978-981-10-4151-8_16
- Turner, J.C., Christensen, A., Kackar-Cam, H.Z., Fulmer, S.M., & Trucano, M. (2017). The Development of Professional Learning Communities and Their Teacher Leaders: An Activity Systems Analysis, *Journal of the Learning Sciences*. <https://doi.org/10.1080/10508406.2017.1381962>.
- Tayag, J. and Ayuyao, N. (2020). "Exploring the relationship between school leadership and teacher professional learning through structural equation modeling", *International Journal of Educational Management*, 34 (8): 1237 - 1251. <https://doi.org/10.1108/IJEM-11-2018-0372>

- Tinnell, T. L., Ralston, P.A.S., Tretter, T.R., Mills, Marya. (2019). Sustaining Pedagogical change Via faculty learning community, 6(26). <https://doi.org/10.1186/s40594-019-0180-5>.
- Vanblaere, B., & Devos, G. (2018). The role of departmental leadership for professional learning communities. *Educational administration quarterly*, 54(1), 85-114 <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0013161X17718023>
- Vangrieken, K., Dochy, F., Dochy, F., Raws, E., Kyndt, E (2017). Team learning: A systematic review. *Educational Research Review*, 22, 36-53. <https://doi.org/10.1016/j.edurew.2017.06.001>
- Wilson, Louise., Hawkins, Melissa., French, Max., Lowe, Toby & Hesselgreaves, Hannah. (2023). New development: Learning communities-an approach to dismantling barriers to collective improvement, *Public Money & Management*, 43(4), 374-377. <https://doi.org/10.1080/09540962.2022.2116179>
- Yang, X., Chang, Y. -c. (2024). The effects of perceived distributed leadership on teacher professional development among primary professional learning communities. *Journal of Pedagogical Research*. <https://doi.org/10.33902/JPR20242930>
- Zheng, X., & Yin, H., & Li, Z.E. (2018). exploring the relationships among instructional leadership, professional learning communities and teacher self-efficacy in China. *Educational Management Administration & Leadership*; 1-17. <https://slink.access.semantika.com/go.php?u=10.1177/1741143218764176>

